

HISTÒRIA 1

TEMA 6

EL FEUDALISME

- A l'Edat Mitjana es va implantar a l'Europa occidental un sistema polític, econòmic i social conegut com a feudalisme.
- El sistema feudal tenia l'origen en el desmembrament de l'imperi de Carlemany i en la situació d'inestabilitat provocada per les invasions de diversos pobles.
- Els monarques, incapaços de defensar el territori, lliuraven les terres a senyors feudals, nobles o eclesiàstics, perquè les governessin en nom seu.
- A l'Europa feudal es va desenvolupar un estil artístic anomenat romànic.

EL FEUDALISME

1. EL NAIXEMENT DE L'EUROPA FEUDAL

L'IMPERI DE CARLEMANY

- A finals del segle VIII, Carlemany, rei dels francs, va unificar una gran part de les terres de l'Europa occidental.
- Carlemany es va proclamar emperador l'any 800 i va intentar ser el successor dels antics emperadors romans.
- Per això, va elaborar lleis i va organitzar el territori en comtats governats per comtes.
- Per defensar les terres frontereres, va crear les marques, que tenien un exèrcit dirigit per un marquès.

EL FEUDALISME

1. EL NAIXEMENT DE L'EUROPA FEUDAL

LA FRAGMENTACIÓ DE L'IMPERI CAROLINGI

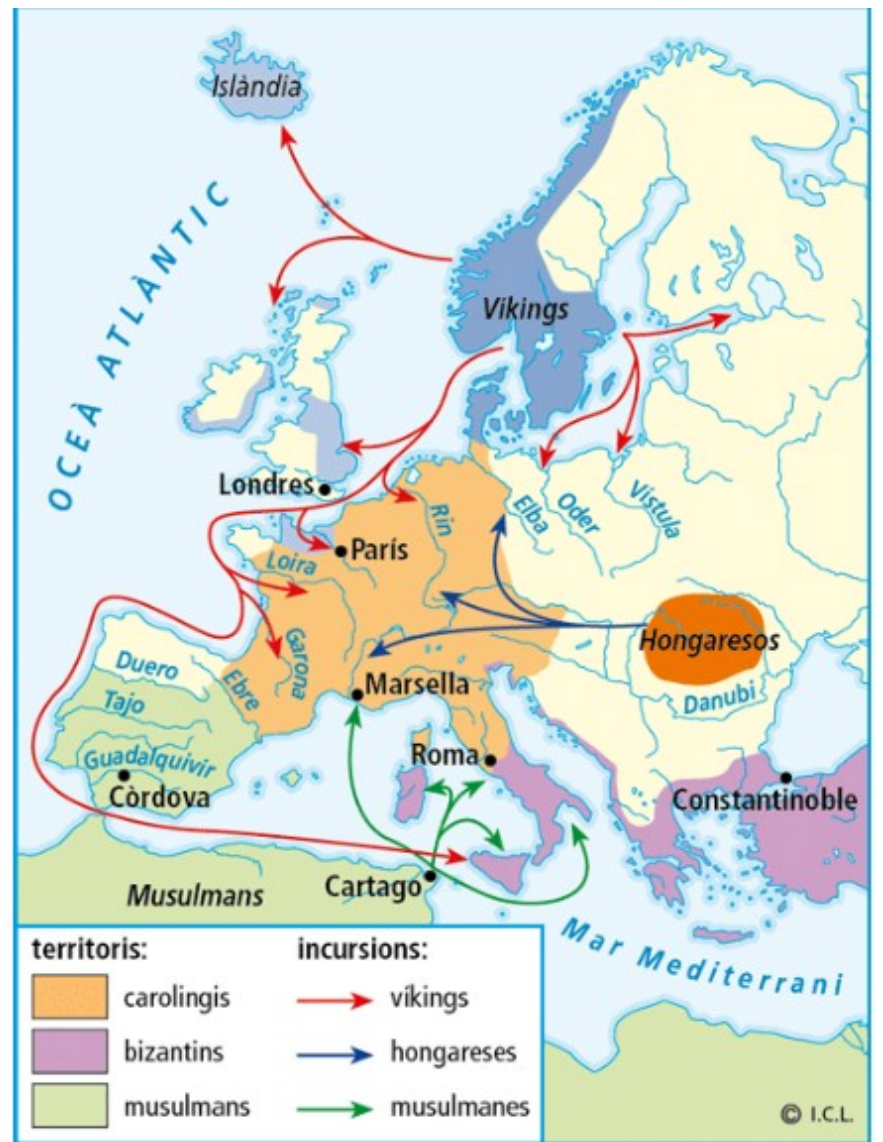
- A la mort de Carlemany, l'imperi es va desmembrar. L'any 843 els successors de Carlemany van dividir l'imperi en diversos regnes.
- A més, una sèrie de pobles van portar a terme atacs i invasions durant els segles IX i X.
- Els normands pel nord, els musulmans pel sud i els hongaresos per l'est es van abatre sobre els regnes d'Occident.

EL FEUDALISME

1. EL NAIXEMENT DE L'EUROPA FEUDAL

ELS ORÍGENS DEL FEUDALISME

- En aquesta situació de crisi, el poder dels monarques era molt dèbil. Per poder governar i mantenir unit el seu regne, els monarques van haver de comptar amb els nobles.
- Els monarques van establir amb els nobles un sistema de relacions conegut com a vassallatge.
- Molts dels antics comtes, càrrecs eclesiàstics i altres grans propietaris es van convertir en senyors feudals.
- Aquesta noblesa repartia entre altres nobles menys importants, cavallers o guerrers, una part de les seves terres (feus) perquè hi visquessin, les governessin i mantinguessin un petit exèrcit.

2. LA NOBLESA FEUDAL

EL REI I ELS SEUS VASSALLS

- A la cúspide de la societat feudal se situava el rei. Els monarques eren representants de Déu a la Terra, amb la missió de governar el seu poble i de mantenir unit el seu regne.
- El rei tenia les següents atribucions:
 - Dirigir campanyes militars.
 - Demanar impostos en cas de guerres, coronacions, casaments, etc.
 - Exercir de jutge suprem en litigis o plets, però no podia interferir en els feus dels seus nobles o dels de l'Església.

2. LA NOBLESA FEUDAL

LA NOBLESA GUERRERA: UN GRUP PRIVILEGIAT

- A la societat feudal, la funció principal de la noblesa, i del mateix rei, era la de ser guerrers. Eren els cavallers.
- Els fills de les famílies nobles eren educats i ensinistrats com a guerrers. Als divuit anys se'ls armava cavallers en una cerimònia en què rebien les armes.
- Els nobles feien la guerra per defensar el seu territori o per enfrontar-se a altres nobles.
- La seva funció social permetia a la noblesa viure amb privilegis.

3. ELS PAGESOS AL MÓN FEUDAL

VIURE AL FEU

- El feu el constituïen les terres que el rei o un noble havia atorgat a un altre senyor feudal.
- El senyor feudal es reservava les millors terres per a ell, la reserva senyorial, i les treballaven els seus serfs. En aquestes terres hi solia haver el castell.
- El senyor repartia una altra part de les terres en lots (masos) que eren lliurats a serfs o a camperols lliures, a canvi del pagament d'unes rendes.
- El senyor feudal tenia, a més, sobre totes les terres del feu, les pròpies o les d'altres propietaris, el dret de jurisdicció.

3. ELS PAGESOS AL MÓN FEUDAL

ELS PAGESOS DEL FEU

- Els pagesos eren la majoria de la població (90 %). Podem distingir dues categories:
 - Els pagesos lliures (vilans o alodials), que podien ser propietaris de la seva terra, cosa poc freqüent, i disposar lliurement de si mateixos.
 - Els serfs, que no tenien llibertat personal i estaven lligats a la terra del senyor.
- El rendiment de la terra era escàs i es practicava la rotació biennal, és a dir, es treballava la meitat de les terres i l'altra meitat es deixava reposar.

3. ELS PAGESOS AL MÓN FEUDAL

L'HABITATGE DELS PAGESOS

- Els pagesos vivien en pobles petits o en cases disseminades. Als pobles hi vivien també alguns artesans o petits comerciants.
- Les cases eren senzilles, amb una o dues habitacions i, a vegades, un magatzem o un estable, encara que resultava habitual que els animals els tinguessin a la mateixa casa.
- El sòl era de terra, i una llar de foc els servia per escalfar-se, il·luminar i cuinar.
- El mobiliari era escàs.

2. LA NOBLESA FEUDAL

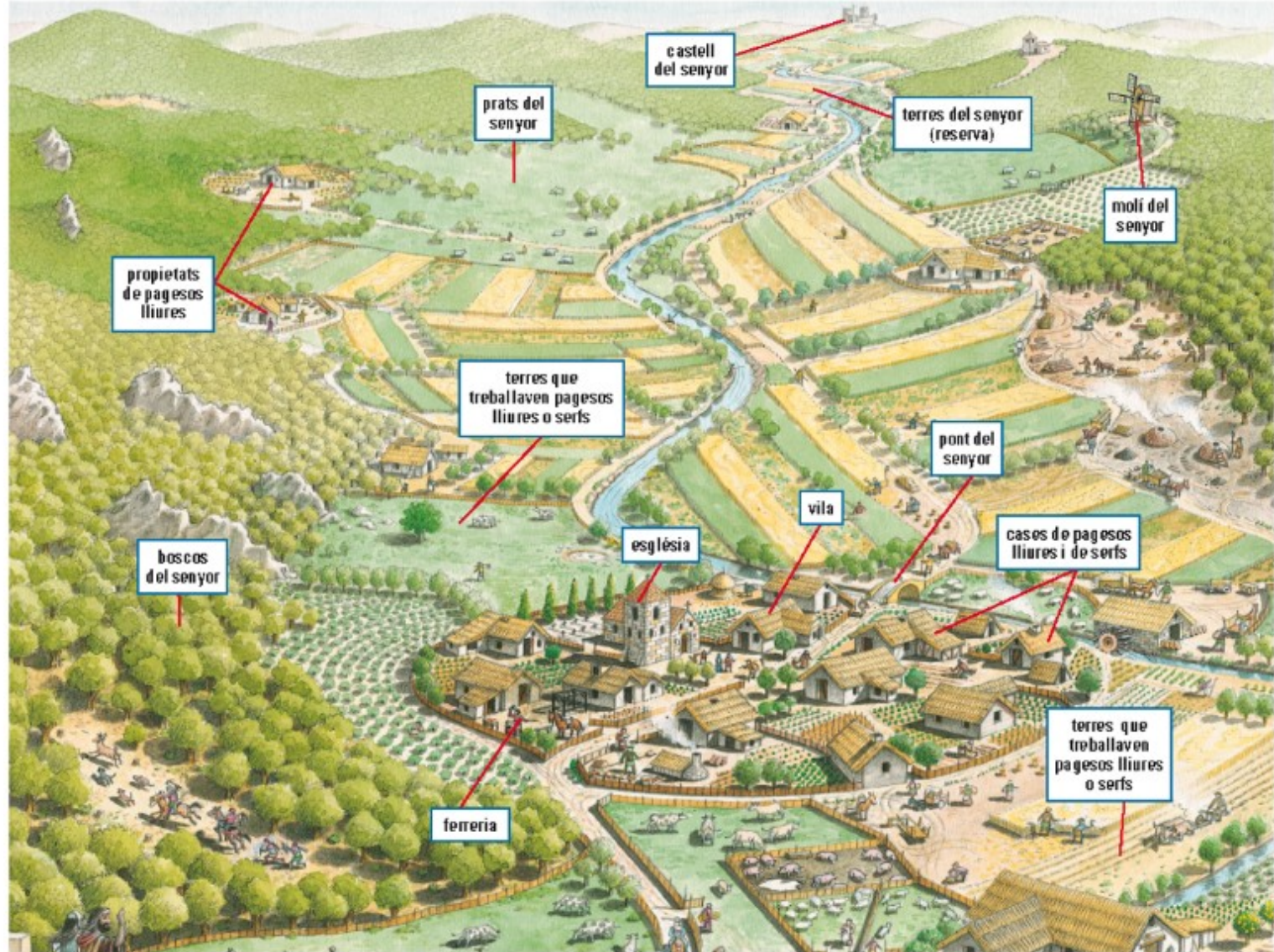
LA NOBLESA GUERRERA: UN GRUP PRIVILEGIAT

- A la societat feudal, la funció principal de la noblesa, i del mateix rei, era la de ser guerrers. Eren els cavallers.
- Els fills de les famílies nobles eren educats i ensinistrats com a guerrers. Als divuit anys se'ls armava cavallers en una cerimònia en què rebien les armes.
- Els nobles feien la guerra per defensar el seu territori o per enfrontar-se a altres nobles.
- La seva funció social permetia a la noblesa viure amb privilegis.

3. ELS PAGESOS AL MÓN FEUDAL

L'HABITATGE DELS PAGESOS

- Els pagesos vivien en pobles petits o en cases disseminades. Als pobles hi vivien també alguns artesans o petits comerciants.
- Les cases eren senzilles, amb una o dues habitacions i, a vegades, un magatzem o un estable, encara que resultava habitual que els animals els tinguessin a la mateixa casa.
- El sòl era de terra, i una llar de foc els servia per escalfar-se, il·luminar i cuinar.
- El mobiliari era escàs.

4. L'ESGLÉSIA CRISTIANA: ELS CLERGUES

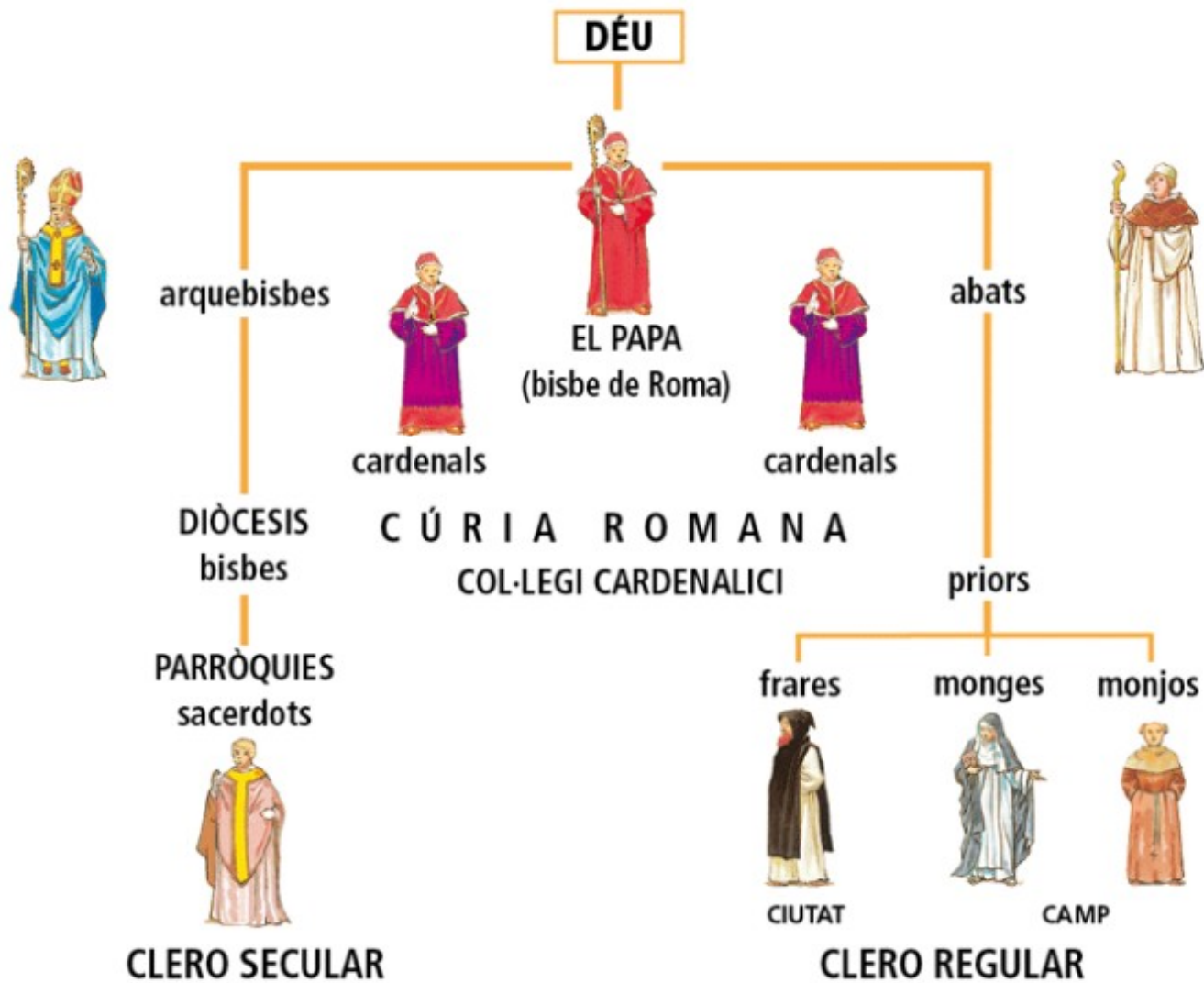
UNA EUROPA CRISTIANA

- Cap a l'any 1000, la majoria dels habitants de l'Europa occidental eren cristians. Tots se sentien membres d'una mateixa comunitat, la cristiandat.
- L'Església mantenia la unitat dels creients i en fixava les obligacions religioses.
- Seguir les normes de l'Església servia per redimir els pecats, assolir la vida eterna i evitar la condemna a l'infern.

4. L'ESGLÉSIA CRISTIANA: ELS CLERGUES

L'ORGANITZACIÓ DE L'ESGLÉSIA

- L'Església medieval tenia immensos feus i cobrava als cristians el delme, un impost per mantenir el clero.
- L'Església va estructurar una organització excel·lent. Així, els cristians s'agrupaven en parròquies, dirigides per un sacerdot (rector).
- Un conjunt de parròquies formava una diòcesi, al capdavant de la qual hi havia el bisbe. Capellans, rectors i bisbes formaven el clero secular.
- Per pregar a Déu en soledat, monjos i monges, sota l'autoritat d'un abat o abadessa, van fundar monestirs. Integraven el clero regular.

5. ELS MONESTIRS MEDIEVALS

L'ESGLÉSIA ES RURALITZA

- En un món on la majoria de la població era pagesa, l'Església es va haver de ruralitzar, és a dir, establir-se al camp, per evangelitzar i dirigir la vida pagesa.
- L'església era l'edifici central de qualsevol vila, poble o ciutat. Els fidels hi acudien a oir missa els diumenges, les festes, els bateigs, etc.
- A partir de l'any 1000, a més de les esglésies parroquials, es van construir molts monestirs, que es van convertir en centres de cultura.

5. ELS MONESTIRS MEDIEVALS

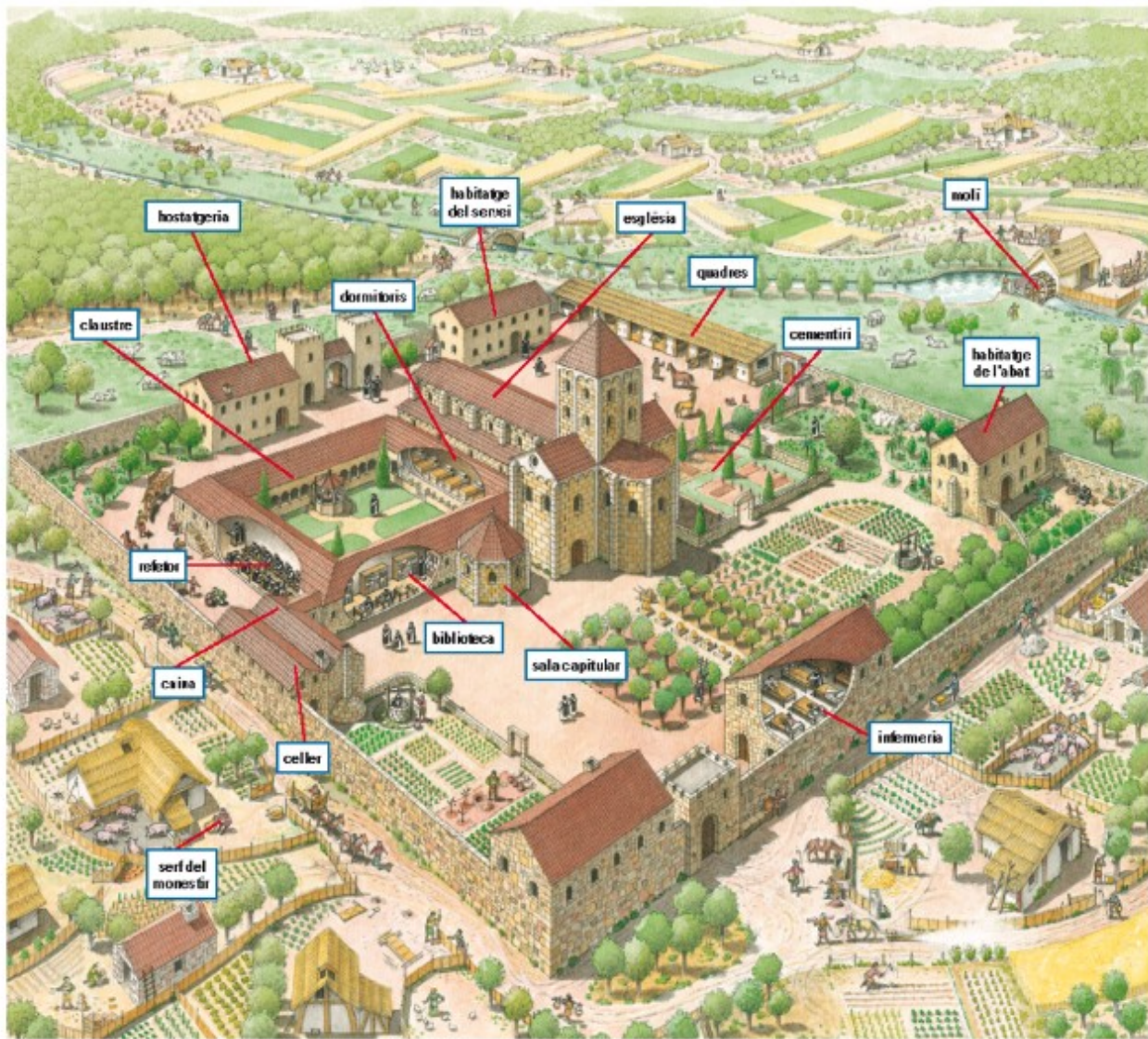
LA VIDA ALS MONESTIRS

- Un monestir era un conjunt d'edificis i dependències, a més de l'hort, el molí i les terres de la seva propietat.
- El centre del monestir era l'església, on els monjos i les monges anaven a resar diverses vegades al dia.
- L'oració era la seva activitat principal ja que la vida monàstica tenia com a objectiu allunyar-se del món i tenir un contacte més directe amb Déu.

5. ELS MONESTIRS MEDIEVALS

LES REGLES MONÀSTIQUES

- Els qui aspiraven a la vida monàstica entraven al monestir i feien tres vots o promeses: obediència, pobresa i castedat, i vestien un hàbit que els identificava.
- Tots els ordes religiosos estaven sotmesos a una regla, és a dir, un conjunt de normes que regulaven totes les activitats monàstiques.
- Durant l'Edat Mitjana es van fundar molts ordes religiosos. El més important va ser el dels benedictins, que sant Benet de Núrsia va fundar a Itàlia al segle VI.

TEMA 7

ELS ORÍGENS DE CATALUNYA (SEGLES VIII-XII)

1. La Catalunya islàmica

- L'any 714, l'exèrcit musulmà va conquerir Saragossa. Des d'allà va iniciar la conquesta de l'actual territori català, que va ser força fàcil ja que la majoria de poblacions van signar tractats de submissió.
- Al nord de Catalunya, al segle IX, els reis francs van ajudar a expulsar els àrabs. La dominació islàmica va ser breu en aquesta zona, per la qual cosa rep el nom de Catalunya Vella.
- En canvi, la zona sud i oest del territori català (limitat aproximadament pels rius Llobregat, Anoia i Segre), que es coneix amb el nom de Catalunya Nova, restà durant quatre segles sota control musulmà:
 - La població es va islamitzar (va adoptar la llengua àrab i la religió i els costums islàmics). També va introduir els seus avenços agrícoles.
 - Van créixer les ciutats i se'n van crear de noves, entre les quals van destacar Balaguer, Lleida i Tortosa, les dues últimes convertides en regnes de taifes importants a partir de l'any 1031.
 - El patrimoni que ha quedat de l'època islàmica és escàs: castells i torres defensives construïts a les zones frontereres, banys àrabs i edificis com la suda de Tortosa.

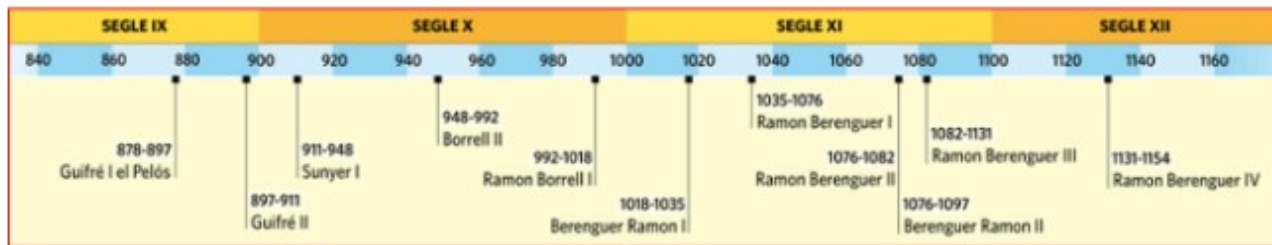
Taifes i ràtzies musulmanes

Economia a la Catalunya islàmica

2. L'origen dels comtats catalans

- Els reis francs, per protegir-se dels musulmans, van crear al llarg dels Pirineus una franja fortificada que s'estenia des de Pamplona fins a Barcelona i que van anomenar Marca Hispànica. La van dividir en comtats i van nomenar comtes per governar-los.
- Entre els segles IX i X, aquests comtes es van anar desvinculant dels reis francs. A l'actual territori català aquest procés es va fer en dues etapes:
 - El comte de Barcelona, Girona, Urgell i Cerdanya, Guifré el Pelós, va deixar en herència els seus territoris als seus descendents, sense que aquests fossin nomenats pels reis francs.
 - El 988, Borrell II decidí no renovar el jurament de fidelitat al rei franc perquè li havia denegat l'ajuda per defensar Barcelona dels sarraïns. D'aquesta manera els comtats catalans esdevingueren independents.
- Al segle X els comtes catalans van repoblar els seus territoris, que havien quedat gairebé deshabitats com a conseqüència de les guerres. Van concedir petites parcel·les de terra (alous) als pagesos, que van esdevenir propietaris lliures.

Els comtats catalans l'any 1000

3. UNA SOCIETAT FEUDAL

LA FEUDALITZACIÓ DE CATALUNYA

- A la primera meitat del segle XI a Catalunya es va donar un procés de feudalització de la societat catalana semblant al que s'anava produint a la resta de l'Europa occidental.
- El nobles van prescindir de l'autoritat del comte i van iniciar un procés d'apropiació de les fortaleses i de les terres que governaven.
- Els governadors van convertir el càrrec en hereditari i es posaren el títol de barons.
- Molts pagesos van esdevenir serfs.

L'HEGEMONIA DEL CASAL DE BARCELONA

- Ramon Berenguer I va iniciar pactes amb els barons. Els nobles es van reconèixer vassalls seus i, a canvi, el comte va acceptar que el càrrec de baró esdevingués hereditari.
- Aquest comte va establir a les seves terres el feudalisme, que es basava en el vassallatge i s'estructurava segons un codi, els Usatges, considerat un dels primers codis feudals europeus.
- El comte de Barcelona va iniciar també negociacions amb els altres comtes catalans, que poc a poc es van anar declarant vassalls seus.
- La casa comtal de Barcelona va esdevenir cap del sistema feudal català.

LA CAIGUDA DEL CALIFAT. LES PARIES

- A partir del 1035 va començar a desaparèixer la inferioritat militar davant l'Estat musulmà, en tenir lloc la desmembració del califat de Còrdova.
- En lloc del poderós califat, els comtes catalans tenien, a ponent, el regne de taifes de Lleida, i al sud, el de Tortosa.
- Els comtes de Barcelona i d'Urgell van dirigir les relacions amb aquests petits estats islàmics.
- Aquests comtes es van afanyar a exigir als reis islàmics el pagament de tributs (paries).

LES CONQUESTES CATALANES DEL SEGLE XI

- Els comtes van aprofitar la feblesa militar dels andalusins per anar ocupant els territoris fronterers d'aquests regnes de taifes, i al segle XI els comtes catalans van passar a l'ofensiva.
- La frontera es va anar movent lentament cap al sud a mesura que els comtes de Barcelona aconseguien conquerir poblacions importants: Tàrrrega, Agramunt, Balaguer i Tarragona.

LA CONQUESTA DE LA VALL DE L'EBRE

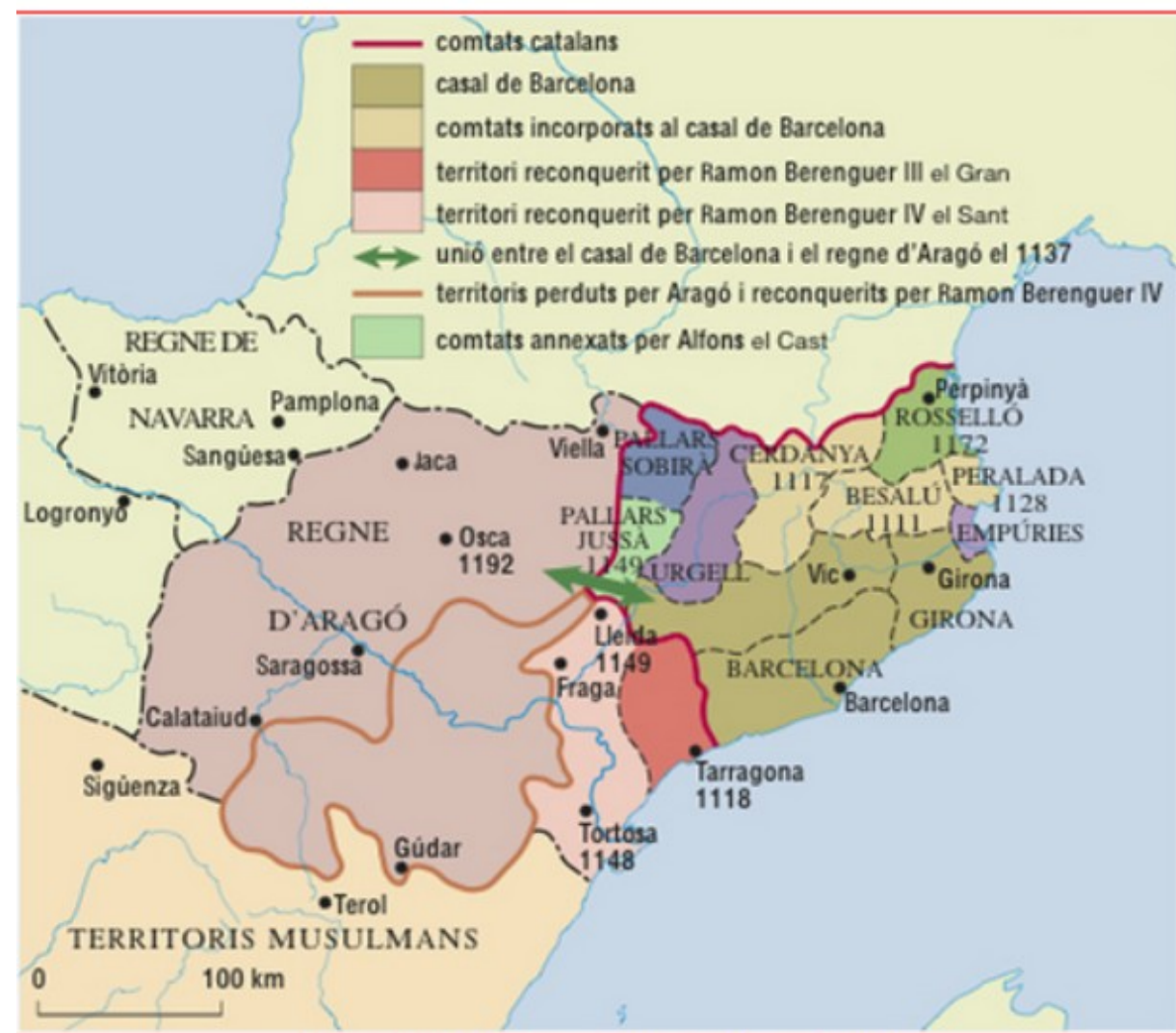
- Els reis d'Aragó i de Navarra també iniciaren l'expansió militar i, durant els segles XI i XII, van conquerir la vall de l'Ebre.
- Alfons I el Bataller, rei d'Aragó i de Navarra, l'any 1118 va conquerir la taifa de Saragossa i totes les seves poblacions importants van quedar sota el seu domini.
- L'any 1134 el regne d'Aragó i el de Navarra passaren per una crisi quan Alfons I va morir sense descendència.
- Aleshores Navarra es va separar d'Aragó i els nobles aragonesos demanaren al germà del rei, Ramir, que acceptés de ser nomenat rei d'Aragó.

L'avanç de la frontera occidental (980-1050)

4. La formació de la Corona d'Aragó

- L'any 1137 es concertà el matrimoni entre Peronella, filla del rei d'Aragó Ramir II, i Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, que va esdevenir príncep d'Aragó. El matrimoni no es va produir fins a l'any 1150, quan Peronella tenia catorze anys, i va ser aleshores quan es creà la Corona d'Aragó.
- El fill de Ramon Berenguer IV i Peronella, Alfons II (a Catalunya, Alfons I el Cast), fou el primer en ser comte de Barcelona i rei d'Aragó. Es va iniciar la dinastia catalanoaragonesa.
- Ramon Berenguer IV va conquerir les ciutats de Tortosa i Lleida. Va continuar l'avanç cap al sud i, el 1153, va capitular Siurana, la darrera ciutat important sota control islàmic al territori català, de manera que va avançar la frontera fins als ports de Beseit i el riu la Sénia.
- Alfons I també va reconquerir territoris als musulmans, en aquest cas a l'Aragó. Va signar amb la Corona de Castella el tractat de Cazola pel qual renunciava a conquerir la taifa de Múrcia a canvi de conquerir les de València, Xàtiva i Dénia.

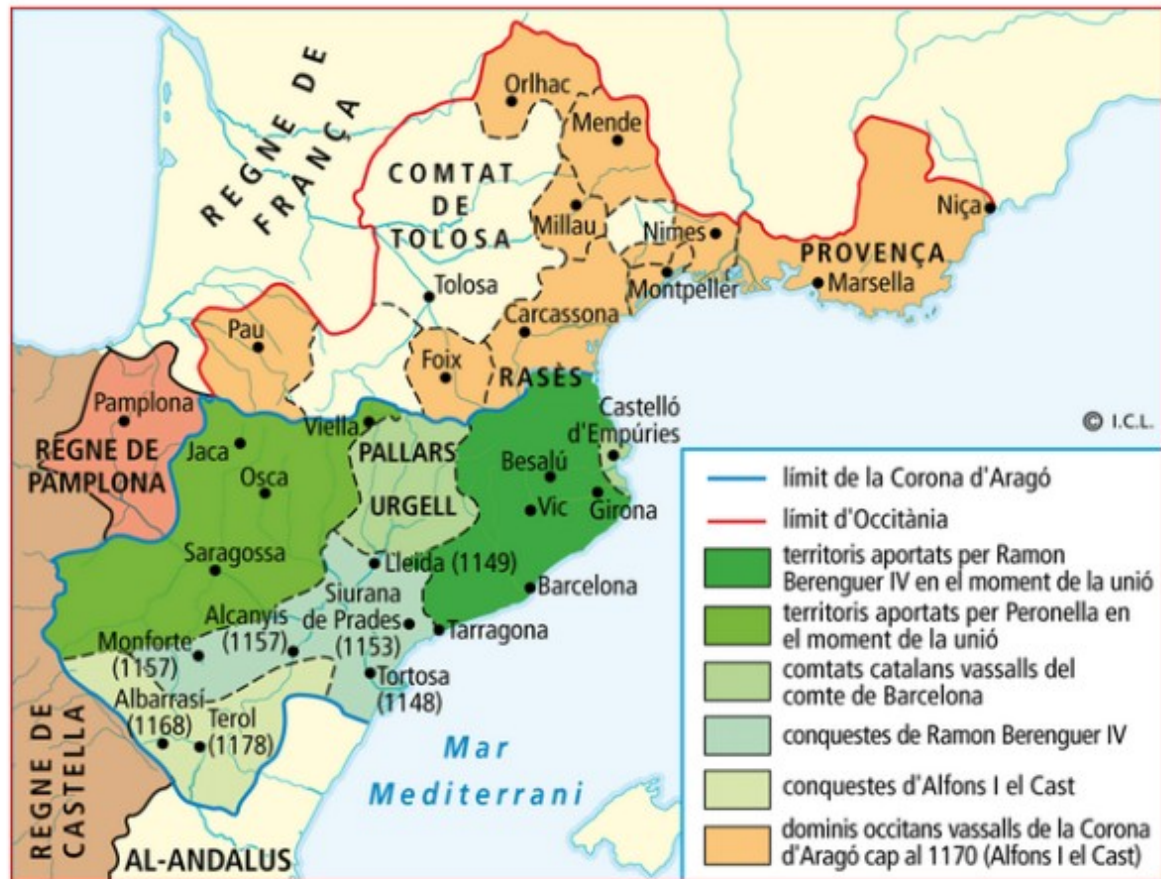

Unió de Catalunya i Aragó al segle XII

5. Els repoblaments i les activitats econòmiques

- Al segle XIII es va dur a terme el repoblament de la Catalunya Nova:
 - Les terres van ser donades als ordes militars i religiosos i als nobles.
 - Els pagesos que van repoblar les terres ho van fer en condicions de servitud a un senyor. Eren els remences (la remença era el rescat que havien de pagar si volien abandonar la terra) i van estar sotmesos a drets senyorials abusius (mals usos).
 - Els comtes van atorgar a les ciutats cartes de poblament, que alliberaven els seus habitants de certes servituds. També es van crear ciutats noves.
 - Es va permetre als sarraïns que ja hi vivien de quedar-s'hi i parlar la seva llengua i continuar amb els seus costums. Se'ls anomenà mudèjars o moriscs.
- A partir del segle XI hi va haver un augment de la producció agrícola:
 - Es van aplicar millores tècniques i es van ampliar les terres de conreu (artigatges).
 - Es va poder afavorir el comerç interior i es propicià la creació de fires i mercats rurals.
 - La vida urbana va poder renéixer: les ciutats van créixer fins i tot fora de les muralles (ravals) i van atreure artesans i comerciants.
- Com a activitat econòmica va destacar la fabricació d'eines i armes de ferro a les ferreries situades al Pirineu, on es treballava amb el mètode de forja anomenat farga catalana.
- Catalunya, que era un lloc de pas entre Al-Andalus i l'Europa feudal, es va convertir en un enclavament estratègic del comerç.

La Corona d'Aragó i Occitània al segle XII

TEMA 8

1. L'expansió militar i comercial del segle XIII

- Al segle XIII es va fer una croada contra els càtars i el rei francès va iniciar una expedició militar contra els comtes occitans, acusats de protegir els càtars. Pere I va donar suport als occitans, que eren vassalls seus, però va ser derrotat i mort a la batalla de Muret (1213).
- Jaume I, fill de Pere I, va renunciar a tots els drets sobre Occitània (excepte el Rosselló, Montpeller i el Carladès) pel Tractat de Corbeil (1258).
- Aleshores, la Corona d'Aragó va orientar la seva expansió territorial cap al sud peninsular (els regnes de taifes havien entrat en decadència) i cap a la Mediterrània, on la burgesia catalana hi tenia interessos comercials:
 - Van començar per les Balears, un regne ric i un bon centre de comunicacions. Jaume I va conquerir Mallorca (1229) i Eivissa (1235); el 1287 Alfons III conquerí Menorca. Gran part de la població musulmana va morir o va emigrar i la repoblació es va fer amb catalans.
 - La conquesta del regne de València va ser una iniciativa dels nobles aragonesos i dels ordres militars, que van ocupar el Maestrat i fins a Peníscola. El 1236 Jaume I va conquerir la ciutat de València i va arribar fins a Biar (1245). Al segle XIV, Jaume II ocupà Alacant, Elx i Oriola. La majoria de musulmans es van quedar; la costa es repoblà amb catalans i l'interior, amb aragonesos.
 - Pere el Gran va conquerir Sicília (1282); Jaume II, Sardenya (1323); van ocupar també els ducats d'Atenes i Neopàtria; al segle XV, Alfons el Magnànim conquerí Nàpols. Aquestes conquestes es van poder dur a terme perquè disposaven d'una gran flota marítima i d'un exèrcit de mercenaris, els almogàvers.

Conquestes de Mallorca i València

2. Les activitats econòmiques

- A partir del segle XIII, l'agricultura va expandir-se per l'ampliació de la superfície conreada i per la introducció de millores tècniques. També va augmentar el volum de la cabana ramadera.
- L'activitat artesana de les ciutats, on els oficis s'agrupaven en gremis, estava molt desenvolupada, fins i tot la que es dedicava als productes de luxe per a l'exportació. També van créixer algunes indústries (metal·lúrgia del ferro i manufactures de draps).
- La base de la prosperitat econòmica era el comerç. Entre els anys 1250 i 1350 Catalunya fou un centre important d'exportació de productes cap a la Mediterrània oriental.
- Per impulsar aquest comerç es van crear consolats de mar a les ciutats principals: el primer es va establir a Barcelona el 1260, i al final del segle XIV ja n'hi havia 42 per tota la Mediterrània. Eren tribunals amb un cònsol al capdavant que tenia poder per resoldre els problemes comercials que poguessin sorgir.

L'expansió catalanoaragonesa i les rutes comercials a la Mediterrània (segles XIII-XV)

3. L'organització de la societat

- La població de la Corona d'Aragó va augmentar en els segles XII i XIII a causa de la prosperitat econòmica. La majoria de gent vivia al camp, però les ciutats importants també estaven força poblades.
- La societat catalana era feudal:
 - Hi havia el grup dels privilegiats (noblesa i clero), que eren grans propietaris de terres que es beneficiaven de les rendes que rebien dels pagesos. Entre els nobles hi havia diferències segons la riquesa.
 - Entre els no privilegiats destacaven els pagesos, que representaven el 90% de la població, la majoria dels quals no eren lliures (pagesos de remença). També hi havia les classes urbanes; com la burgesia, que era molt heterogènia (grans comerciants, metges, artesans qualificats...), i el poble menut (treballadors).
 - Hi havia els marginats: esclaus (feien feines diverses), mudèjars (treballaven de pagesos) i jueus.

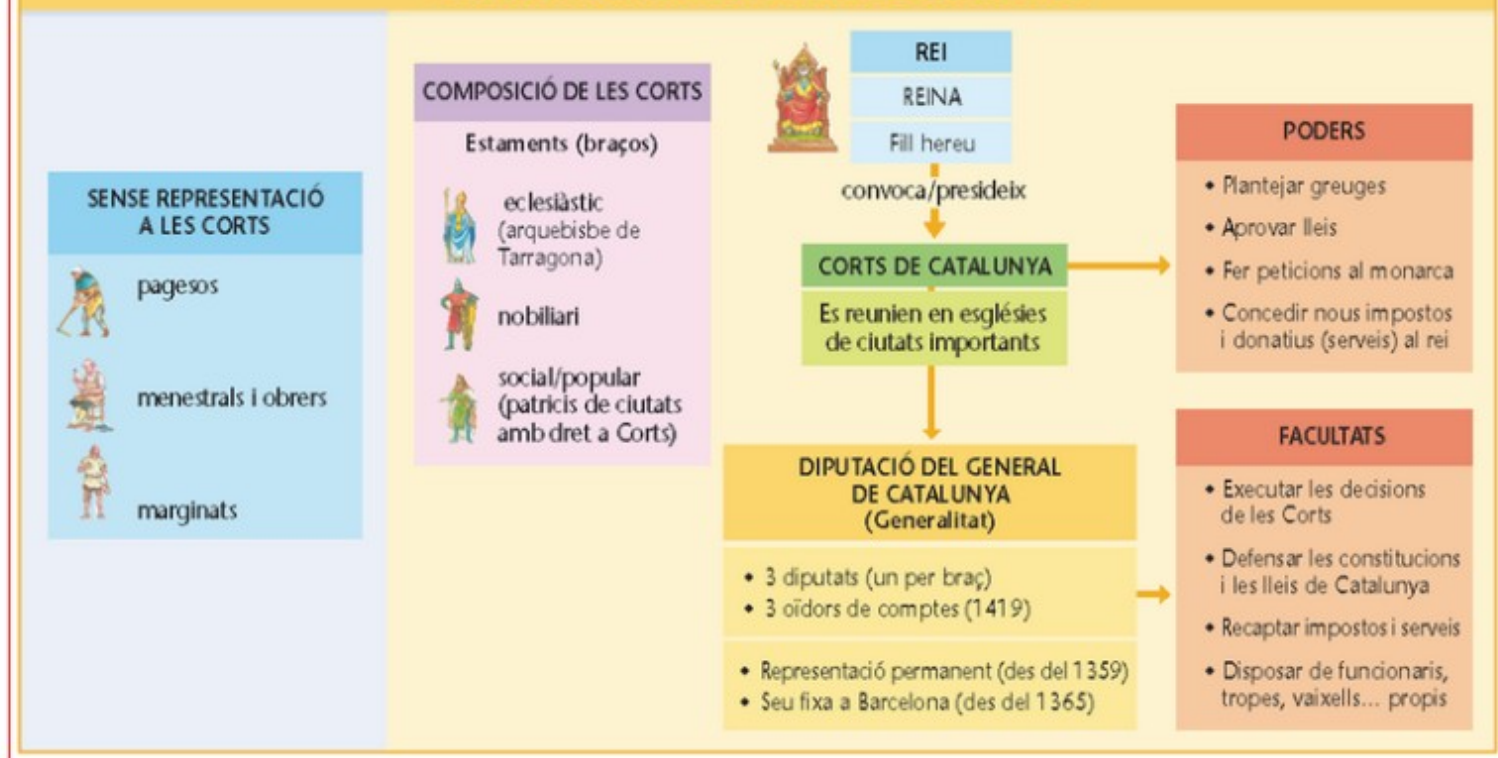
4. Les institucions de govern de la monarquia

- La Corona d'Aragó s'organitzava com una confederació d'estats: els antics comtats catalans (aplegats sota el nom de Principat) i els territoris que s'hi van anar afegint (Aragó, València...). Cadascun conservava les seves lleis i els seus costums, però tots tenien una institució comuna: la monarquia.
- El rei anomenava un governador a cada regne perquè el representés quan no hi era. Es desplaçava sovint i sempre l'acompanyava la cort reial (familiars i funcionaris).
- Les corts eren les reunions dels representants dels tres estaments (noblesa, clero, i burgesia); li feien peticions al rei (aprovar lleis, nous impostos, etc.) i, a canvi, li concedien els diners que necessitava (subsídies).

Les corts van permetre aquest sistema de govern, que es basava en l'equilibri entre les atribucions del rei i les de les institucions i que s'anomena pactisme.

- A partir del segle XIV, es va crear a Catalunya una delegació permanent de les corts, la Diputació del General de Catalunya o Generalitat. S'encarregava de recaptar impostos, mantenir l'exèrcit i vigilar l'acompliment de les lleis o constitucions.
- El poder municipal l'ostentaven, des del segle XIII, els consells municipals, formats per representants escollits pels habitants de les ciutats. Tots aquests càrrecs van ser acaparats per la burgesia més rica, que va formar una oligarquia municipal.

LES INSTITUCIONS DE GOVERN DE CATALUNYA

Les institucions catalanes

5. La crisi dels segles XIV i XV

- Als segles XIV i XV, Catalunya va viure una profunda crisi econòmica, social i política. Els problemes es van iniciar el 1333 quan es van succeir una sèrie de males collites. La població estava mal alimentada i, amb l'arribada de la Pesta Negra (1348) i d'altres epidèmies, van morir gairebé la meitat dels catalans.
- El camp es va despoblar i molts masos van quedar deshabitats i les terres sense conrear (masos rònecs). Els senyors, en disminuir els seus ingressos, van augmentar els impostos i van endurir les condicions de vida al camp (mals usos).
A les ciutats, l'activitat econòmica també va disminuir i la hisenda pública va recaptar menys diners i es va haver d'endeutar.
- La crisi econòmica va coincidir amb la fi de la dinastia catalanoaragonesa després de la mort sense hereus del rei Martí I l'Humà. Amb el Compromís de Casp (1412) es va elegir a Ferran d'Antequera (Trastàmara) com a nou rei.
Ferran I va respectar el pactisme i les institucions, però el seu successor, Alfons el Magnànim, va reforçar l'autoritat reial i això va generar conflictes entre la monarquia i les institucions.

6. Els conflictes socials i la guerra civil catalana

- Com a conseqüència de la crisi econòmica i de la política d'Alfons el Magnànim, al segle XV hi van haver diversos conflictes socials:
 - La revolta dels remences: els camperols de remença van demanar la fi dels mals usos; el rei Alfons el Magnànim els ho va concedir, però els senyors no ho van acceptar i aleshores va esclatar aquesta revolta (1462).
 - El conflicte entre la Biga i la Busca: tant l'oligarquia urbana de Barcelona (Biga) com la resta de ciutadans (Busca) volien controlar el govern municipal. El rei Alfons es va posicionar a favor de la Busca i, el 1462 es va iniciar l'enfrontament.
- La lluita de poder entre la monarquia i les oligarquies va acabar esclatant en una guerra civil en temps de Joan II. Es va donar entre l'oligarquia catalana (nobles, Església, Biga) i el bàndol del rei Joan II, al qual li van donar suport els remences i la Busca. Va guanyar Joan II que, amb les Capitulacions de Pedralbes (1472), va reforçar l'autoritat reial.

La Corona d'Aragó al segle XIV

- Cobrar un rescat (remença) als pagesos que abandonaven el mas que treballaven.
- Confiscar un terç dels béns del pagès que moria sense testament.
- Rebre la tercera part de l'herència del pagès que no tenia descendència.
- Quedar-se amb una tercera part dels béns del pagès que tenia una dona adúltera.
- Ser indemnitzat en cas d'incendi de les terres.
- Que els pagesos compressin i reparessin les eines de treball obligatòriament a la farga del senyor.
- Que els pagesos treballessin les terres senyoriales gratuïtament.
- Que els pagesos que casaven una filla paguessin els drets de noces.

Els mals usos

Els enfrontaments socials i polítics

TEMA 9

ORIGEN I EXPANSIÓ DE LA CORONA DE CASTELLA

1. Origen i expansió dels regnes occidentals

- Els pobles que vivien al nord peninsular, com que estaven resguardats per la serralada Cantàbrica, no van estar dominats pels islàmics i alguns nobles visigots s'hi van refugiar. Un d'ells, Pelagi, va derrotar per primer cop els musulmans a Covadonga (722), fet que es considera l'inici de la Reconquesta. Els seus successors (Alfons I i Alfons II) van negar-se a pagar tributs a l'emirat de Còrdova i van crear el regne d'Astúries.

- A mitjan segle IX, aquest regne va ocupar terres fins al Duero, va traslladar la capital a Lleó (854) i va rebre el nom de regne de Lleó.

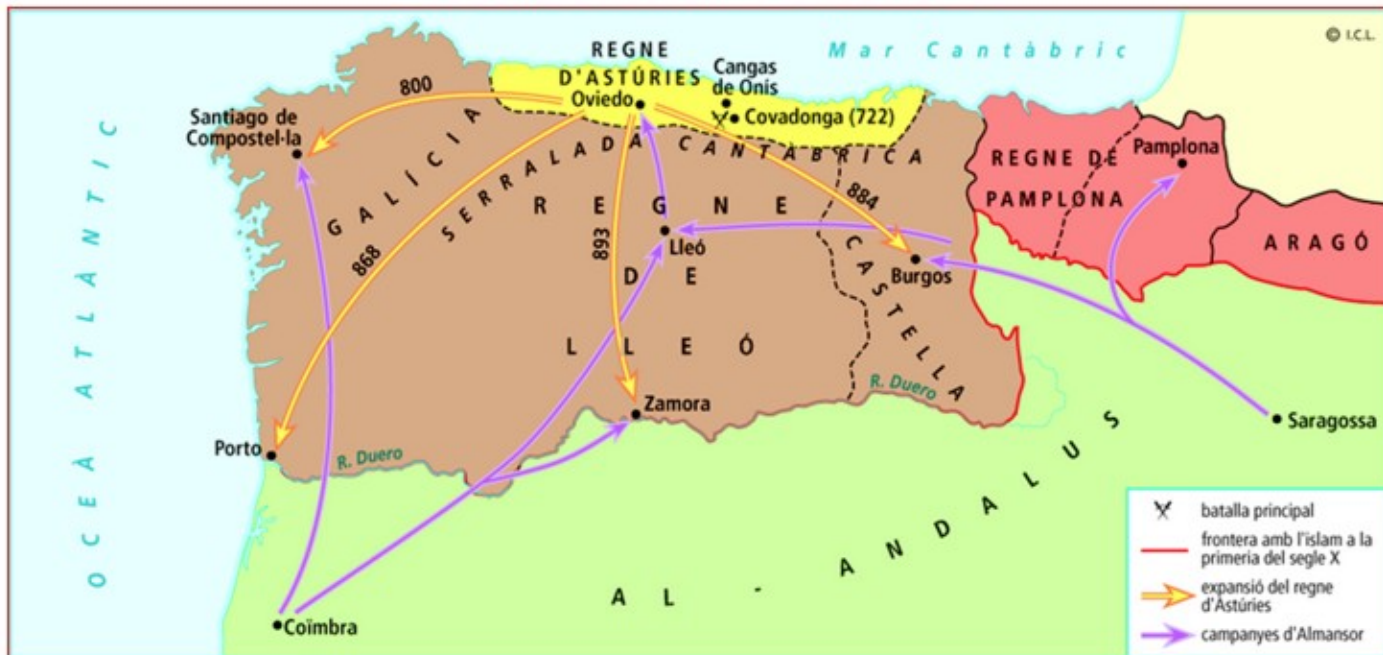
Per repoblar aquestes terres, els reis van concedir beneficis als pagesos que s'hi instal·laven (llibertat personal, exempció d'impostos...). Així, es van crear comunitats de pagesos lliures que tenien petites parcel·les de terra (alous) i vivien en cases aïllades formant viles.

- A la frontera oriental del regne de Lleó hi havia el comtat de Castella, un territori molt fortificat amb castells. Aquest comtat, al segle XI amb Ferran I, va esdevenir un regne independent i va acabar annexionant-se el regne de Lleó.

Ferran I i els seus successors van anar creuant la frontera i prenent territori als

- A la frontera oriental del regne de Lleó hi havia el comtat de Castella, un territori molt fortificat amb castells. Aquest comtat, al segle XI amb Ferran I, va esdevenir un regne independent i va acabar annexionant-se el regne de Lleó.
Ferran I i els seus successors van anar avançant la frontera i prenent territoris als musulmans (van arribar fins més enllà del Tajo). Aquestes noves terres les repoblaven de forma comunal i els reis atorgaven privilegis als repobladors (furs).
- Els reis d'Al-Andalus van témer l'avanç cristià i van demanar ajuda a uns guerrers de l'imperi islàmic, els almoràvits, que van aconseguir aturar-los durant un temps.

Els regnes cristians occidentals

El Camí de Sant Jaume

- L'església construïda en honor a l'apòstol Jaume es va convertir en un centre de pelegrinatge de la cristiandat a partir del segle XI, i va donar origen al Camí de Sant Jaume.
- Gràcies al Camí es van construir esglésies, hostals i hospitals. També van créixer les ciutats i es van produir intercanvis d'idees, culturals i artístics (es van difondre, per exemple, el Romànic i el Gòtic).
- A Santiago de Compostel·la es va construir la catedral, on hi havia el sepulcre de l'apòstol, i de la que destaca el Pòrtic de la Glòria.

2. Les grans conquestes del segle XIII

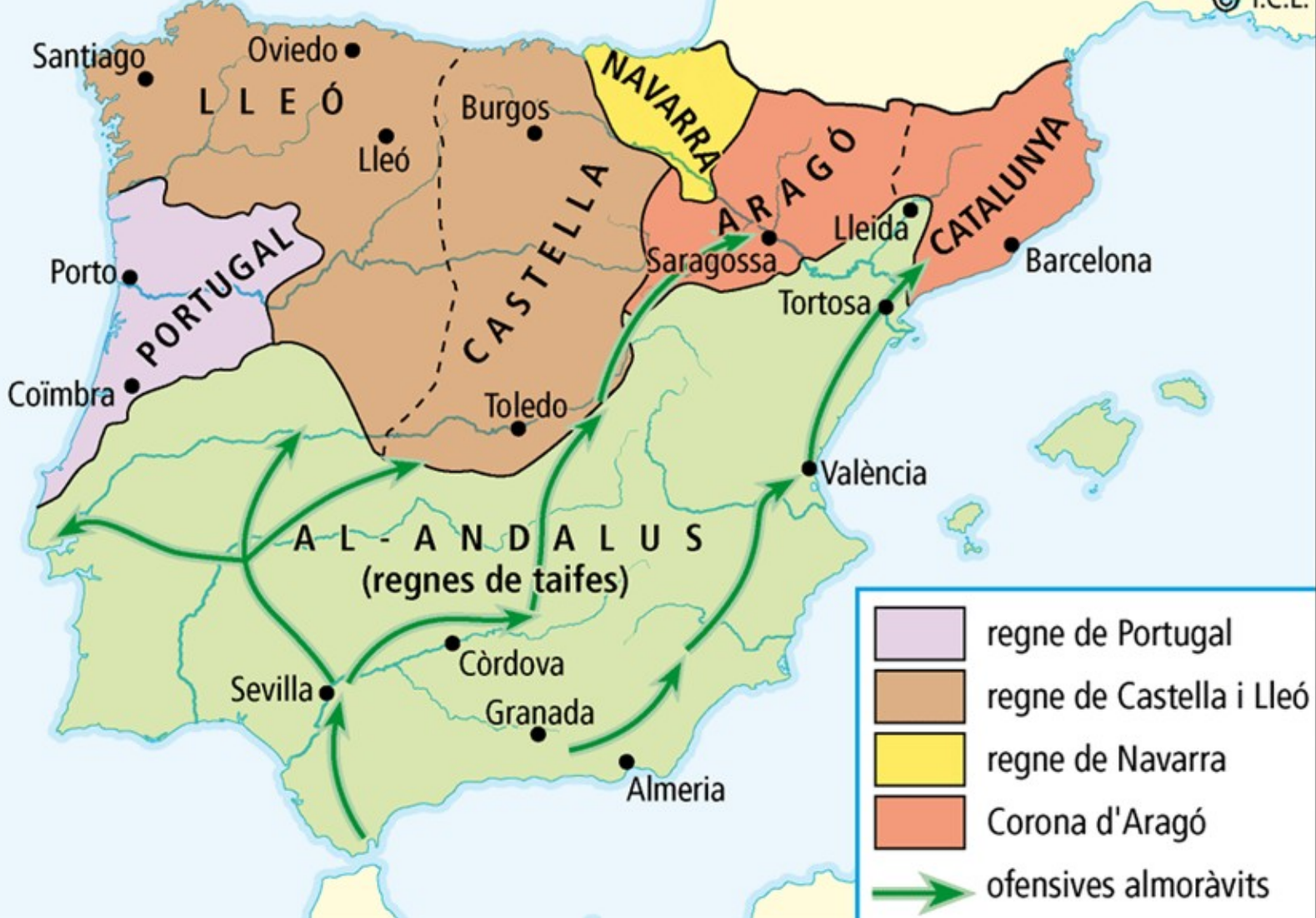
- Els regnes de Castella i Lleó es van unir i separar diverses vegades al llarg del segle XII. La unió definitiva es produí el 1230, amb Ferran III, i va néixer així la Corona de Castella.
- Els almoràvits van perdre força militar i els islàmics van enviar un nou exèrcit, els almohades, que van ser derrotats definitivament a la batalla de Las Navas de Tolosa (1212). Aleshores els cristians van poder continuar avançant cap al sud:
 - Portugal va assolir el territori actual amb l'ocupació de Faro (1249).
 - El regne de Lleó ocupà l'actual Extremadura (1230) i, després de la unió amb Castella, va conquerir Còrdova, Sevilla, Cadis i Múrcia.
 - A finals del segle XIII només quedava a la Península un regne musulmà, el de Granada.
- Aquests últims territoris conquerits estaven molt poblats per musulmans que van fugir o van ser expulsats. Es van repoblar amb castellans i bascos i donar en latifundis a nobles, clergues i ordes militars que havien participat en la conquesta i que els convertiren en pastures.

La frontera entre els regnes cristians i Al-Andalus a mitjan segle XI

3. Economia i societat de la Corona de Castella

- La majoria de la població castellana es dedicava a l'agricultura, sobretot de cereals. Tot i així, la base de l'economia era la ramaderia ovina (ovelles de raça merina).
- La noblesa era la propietària dels ramats i va fundar l'Honrado Concejo de la Mesta (1237):
 - Regulava la transhumància dels ramats.
 - Afavoria els interessos dels grans propietaris, que sovint entraven en conflicte amb els pagesos, per les terres dels quals passaven els ramats durant la transhumància.
- La major part de la llana produïda no es quedava a Castella; s'exportava a les ciutats tèxtils dels Països Baixos, que necessitaven matèria primera per als seus tallers. El centre d'aquest comerç era Burgos, des d'on la llana s'embarcava cap a Flandes als ports del Cantàbric. Això va reactivar l'activitat comercial de la Meseta, on es van crear mercats i fires importants, com la de Medina del Campo.

Santiago

Oviedo

L L E Ó

Burgos

Lleó

NAVARRA

ARAGÓ

CATALUNYA

Porto

PORTUGAL

Coïmbra

CASTELLA

Saragossa

Lleida

Barcelona

Tortosa

Toledo

València

A L - A N D A L U S
(regnes de taifes)

Sevilla

Còrdova

Granada

Almeria

- La Reconquesta va comportar la creació d'extenses senyories. Les grans famílies propietàries van esdevenir molt riques i poderoses i, en moltes ocasions, es van imposar al rei.

La noblesa, que obtenia amb l'exportació beneficis elevats i ràpids, no volia que la llana es quedés a Castella per desenvolupar-hi manufactures tèxtils. Per això no s'hi va desenvolupar una burgesia forta.

4. Les institucions de govern i la crisi baix medieval

- El regne de Castella formava un sol Estat, amb unes corts i unes lleis úniques per a tot el territori. Les institucions de govern eren les següents:

- La monarquia: tenia amplis poders però, a partir del segle XIII, la noblesa va començar a enfrontar-s'hi per limitar-li les atribucions. Els reis s'envoltaven de consellers (Consell Reial) i tenien l'ajut de la cúria (tribunal de justícia), la cancelleria (administració) i la tresoreria (finances).

- Les corts: eren un òrgan amb funcions consultives que mai va tenir el poder de fer lleis. Amb el temps, la noblesa i el clero hi van deixar d'assistir.

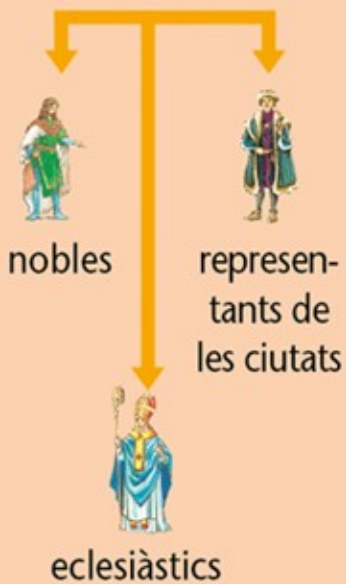
- En el govern dels municipis van començar els consells (oberts a tota la població), però van ser substituïts pels capítols (dominats per la noblesa ramadera). Més endavant, es va crear la figura del corregidor, que presidia els capítols, era el representant del poder reial a les ciutats i en defensava els seus interessos.

- La crisi del segle XIV, que va afectar molt la Corona d'Aragó, no es va sentir tan profundament a Castella. De tota manera, hi van haver rebel·lions nobiliàries i guerres civils perquè la noblesa volia mantenir els seus privilegis. Amb el suport de la burgesia, el rei Pere I de Castella va intentar dominar la noblesa, desenvolupar l'economia de les ciutats i afavorir les manufactures tèxtils. Però l'alta noblesa i l'Església s'hi van enfrontar i van proposar com a rei el seu germanastre, Enric de Trastàmara, que va vèncer aquesta guerra civil castellana.
- La nova dinastia dels Trastàmara va estar molt dominada per l'alta noblesa: Enric II, per exemple, els va concedir més privilegis i riqueses; Joan I va tenir el suport nobiliari en l'intent d'annexar-se Portugal, i amb Joan II i Enric IV continuaren les rebel·lions.

CONVOCATÒRIA DE LES CORTS

El rei convoca

PRIMERA SESSIÓ

- El rei pronuncia el discurs inaugural i presenta les seves propostes.
- Hi són presents els tres estaments.

ELS TRES ESTAMENTS ES REUNEIXEN PER SEPARAT

- Discuteixen les propostes del rei.
- Elaboren les seves peticions.
- Es comuniquen amb els altres grups socials i amb els representants del rei mitjançant missatgers.

SESSIÓ FINAL

- El rei promulga les noves lleis.
- Els tres grups socials informen el rei sobre el subsidi que li concedeixen.

TEMA 10

LA MONARQUIA AUTORITÀRIA: ELS REIS CATÒLICS

1. Unió dinàstica i expansió territorial

- El 1469 Ferran i Isabel es van casar. Després d'una guerra civil, el 1479 Isabel es va imposar com a reina a Castella. El mateix any, Ferran va ser proclamat rei d'Aragó.
- La unió dels dos monarques no va significar la unificació de les dues corones, sinó que va ser una unió dinàstica, acordada a la Concòrdia de Segòvia (1475). D'aquesta manera, tots dos regnes van mantenir les seves fronteres, la seva moneda, el seu sistema fiscal i les seves lleis i institucions. Van actuar units en afers militars i en política exterior.
- Els Reis Catòlics van iniciar l'expansió territorial per unir sota la seva Corona tots els territoris peninsulars: van conquerir el regne nassarita de Granada (1492), van impulsar una política d'enllaços matrimonials amb Portugal i es van annexionar el regne de Navarra (1515).
- La seva política exterior va seguir dues direccions:
 - La continuació de la política mediterrània del regne d'Aragó: van ocupar el regne de Nàpols (1504) i van buscar el domini del Nord d'Àfrica per frenar els corsaris barbarescos.
 - L'expansió cap a l'Atlàntic, amb la consolidació de la seva sobirania sobre les illes Canàries (1496) i el suport a Cristòfor Colom, que va permetre l'arribada a Amèrica (1492).

2. La construcció de la monarquia autoritària

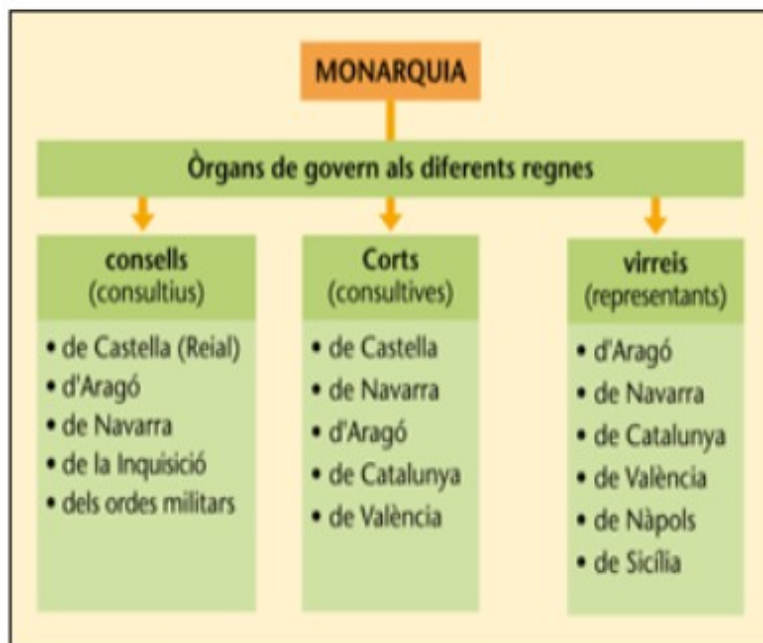
- Els Reis Catòlics van voler imposar l'autoritat reial a cada un dels seus territoris i sobre tots els grups socials. A cada regne es va nomenar un virrei com a delegat del rei.
- A Castella, Isabel va aconseguir imposar el seu poder i es van introduir una sèrie de reformes per reforçar-lo:
 - Es va crear la Santa Hermandad, un cos armat que perseguia els criminals, i un exèrcit professional permanent.
 - Es van instaurar els Consells per assessorar el rei i disminuir la influència de la noblesa.
 - Es va crear la Reial Audiència per controlar la justícia i fer-la més eficaç.
 - Es va reforçar la recaptació d'impostos mitjançant la Contaduría Real de Hacienda.
 - Es va nomenar corregidors a les ciutats, que exercien funcions de govern.
- A la Corona d'Aragó es van mantenir les institucions medievals, però Ferran va procurar reduir el poder de les classes privilegiades.
- Els Reis Catòlics van pretendre la uniformitat religiosa. Per això van instituir el Tribunal de la Inquisició i van instar els jueus i musulmans a convertir-se.

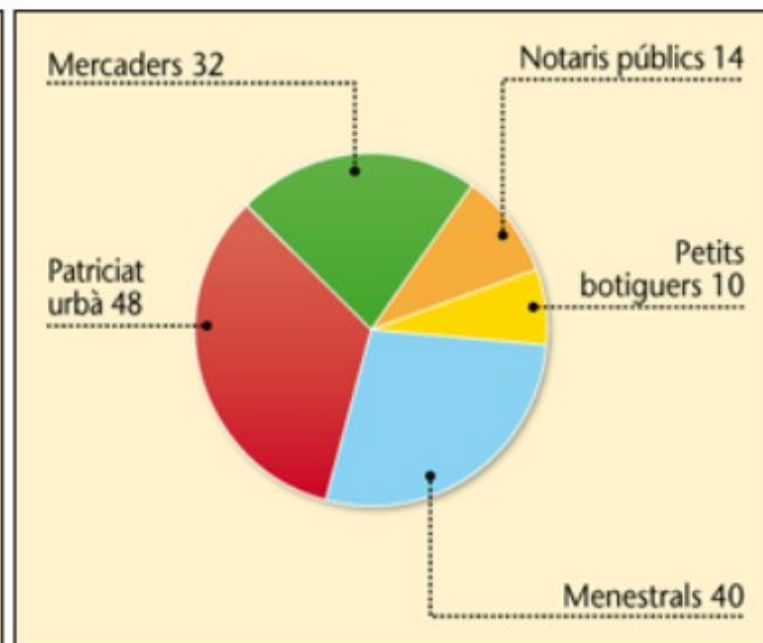
Expansió abans del 1492

3. L'organització econòmica i social

- L'economia de Castella es basava en la ramaderia ovina i en el comerç de la llana. La monarquia va protegir els ramaders (units a la Mesta) i tot el que representava l'exportació de llana, de manera que es va impedir el desenvolupament de l'agricultura i de les manufactures tèxtils. A més, gràcies al comerç amb Amèrica, Castella va viure una gran prosperitat.
- La Corona d'Aragó, debilitada per la crisi de la Baixa Edat Mitjana, va iniciar la seva recuperació: a Catalunya es va decretar la Sentència Arbitral de Guadalupe (1486), que abolia alguns drets feudals, i es va recuperar l'activitat artesanal; València es va revitalitzar com a centre comercial.
- Pel que fa a la societat, es va continuar amb el predomini social i econòmic de la noblesa i el clero:
 - A Castella la noblesa va perdre pes polític però va augmentar el seu poder econòmic i social gràcies al mayorazgo (deixar tot el patrimoni al fill gran).
 - A la Corona d'Aragó es van frenar certs abusos de les classes privilegiades i es va impulsar el creixement de la burgesia urbana, dedicada al comerç i a l'artesania.

Institucions de la monarquia
dels Reis Catòlics

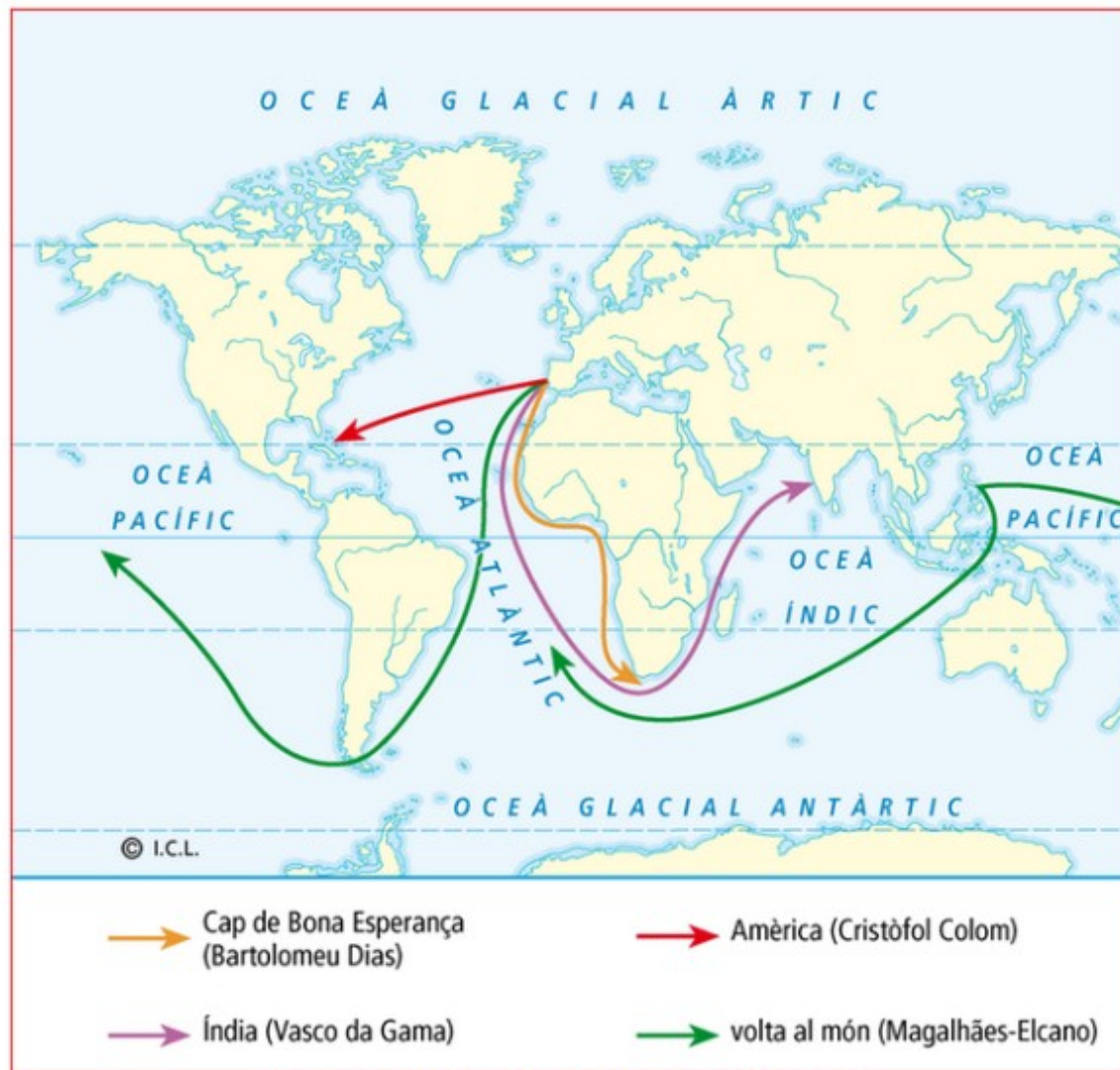
Composició social del
Consell de Cent de Barcelona

TEMA 11

ELS DESCOBRIMENTS GEOGRÀFICS: L'IMPERI AMERICÀ

1. Els grans viatges marítims

- A l'Edat Mitjana, el comerç europeu amb Orient s'efectuava a través de la ruta de la seda, que recorria el Mediterrani fins a Constantinoble i després travessava Àsia. Però el 1459, els turcs van conquerir Constantinoble i van obstaculitzar el trànsit per aquella ruta.
- Al segle XV la necessitat de trobar noves vies comercials va obligar a emprendre grans expedicions marítimes. Com a conseqüència, es van descobrir noves terres i es va ampliar el món conegut fins llavors pels europeus.
- Els navegants portuguesos van ser els primers a aventurar-se cap al sud a través de l'Atlàntic per poder arribar a Orient:
 - La ruta africana: des de Madeira fins al golf de Guinea (1460), van establir colònies per obtenir or, vori i esclaus. Més endavant, Bartolomeu Dias va arribar fins al cap de Bona Esperança (1488).
 - La ruta de l'Índia: l'expedició de Vasco da Gama va arribar a l'Índia el 1498 i va obrir el camí a les illes de les Espècies.
- Aquestes grans expedicions van ser possibles gràcies a la millora de la cartografia (portolans), a la construcció de noves naus (caravel·la) i a una sèrie de descobriments (timó, brúixola, astrolabi).

Les principals rutes dels descobriments

2. Castella troba un nou continent

- Cristòfor Colom va planejar l'arribada a Àsia a través de l'Atlàntic. S'imaginava que la Terra era esfèrica però creia que tenia un diàmetre més petit i desconeixia l'existència del continent americà.
- Els Reis Catòlics van acceptar finançar aquest projecte. A les Capitulacions de Santa Fe (1492) li van prometre títols i una desena part dels beneficis.
- En es seu primer viatge, Colom i la seva expedició van sortir del port de Palos (Huelva) a bord d'una nau i dues caravel·les. El 12 d'octubre de 1492 van arribar a l'illa de Guanahaní, a les Bahames, i després van explorar Cuba i La Hispaniola (Haití i la República Dominicana).
- Colom va fer tres viatges més, en els quals va continuar recorrent les illes del Carib, a més de les costes d'Amèrica Central. En aquests viatges ja el van acompanyar religiosos, pagesos, artesans, etc. que van engegar un sistema de factories comercials.
- Quan Colom va morir el 1506, es pensava que les terres que havia descobert eren a Àsia.
- Els Reis Catòlics van demanar al Papa que reconegués la seva sobirania sobre les terres descobertes. Per evitar conflictes amb Portugal, que també aspirava a controlar certs territoris, es va firmar el Tractat de Tordesillas (1494): les terres a l'Oest del meridià divisorí serien per a Castella, i les de l'Est, per a Portugal.

Com es va confirmar que la Terra és rodona

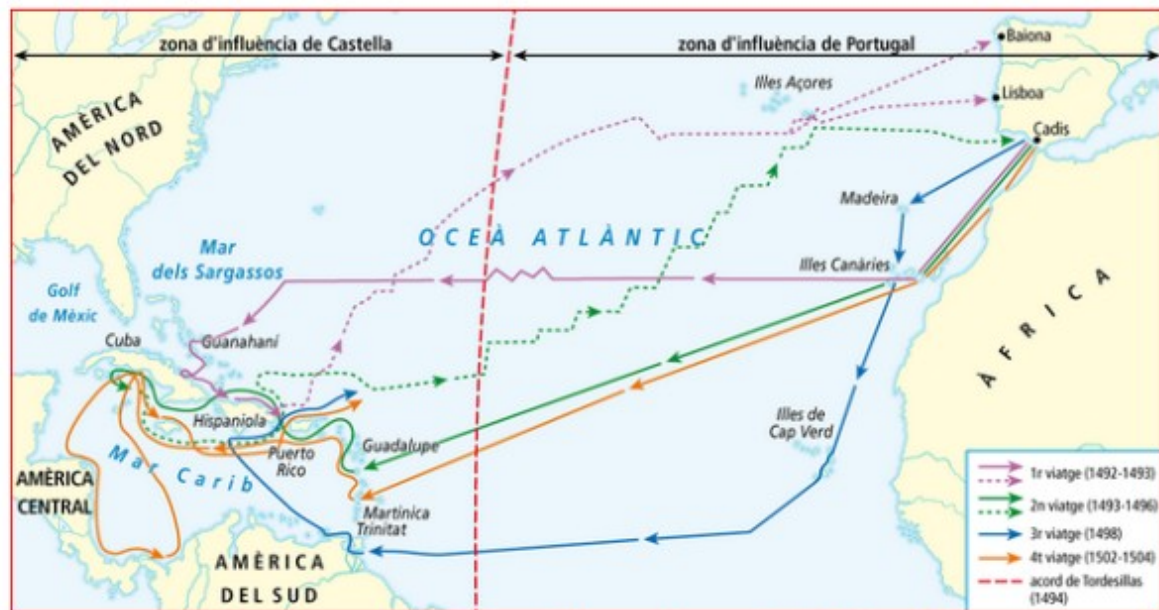
- Les expedicions marítimes del segle XVI van permetre ampliar els coneixements geogràfics de l'època.
- El projecte de Colom s'havia basat en dues idees errònies: una circumferència de la Terra menor que la real i l'existència d'un únic oceà entre Europa i Àsia.
- Per això, quan el 1513, Vasco Núñez de Balboa va travessar l'istme de Panamà a peu i va descobrir un nou oceà, el Pacífic, es va confirmar que Amèrica era un nou continent.
- Entre 1519 i 1522 es va dur a terme la primera volta al món. L'expedició, dirigida per Fernão Magalhães, pretenia trobar un pas marítim entre els oceans Atlàntic i Pacífic que els permetés arribar a l'Índia (estret de Magallanes).
- Amb això es va demostrar que la Terra és rodona i que el seu diàmetre és més gran que el que Colom es pensava.
- El nom d'Amèrica és degut al navegant italià Amerigo Vespucci, que ja pensava que les terres descobertes per Colom pertanyien a un nou continent.

Les civilitzacions precolombines

4. Conquesta i organització de l'Imperi americà

- La conquesta dels territoris americans va ser ràpida degut a la superioritat militar i científica dels conqueridors, al seu afany de riqueses i a les lluites entre els indígenes.
 - El 1511 ja s'havia conclòs la conquesta de totes les illes grans del Carib.
 - Hernán Cortés va arribar a Mèxic el 1518 i en tres anys va ocupar l'imperi asteca, després de vèncer la sublevació que es va organitzar quan va prendre com a ostatge el seu emperador Moctezuma.
 - Pizarro va conquerir Perú (1532) aprofitant els enfrontaments entre els inques; va ser una conquesta força sagnant i va finalitzar després d'executar l'emperador Atahualpa i de prendre la capital, Cusco.
 - Almagro i Valdivia van conquerir Xile.
 - Juan de Garay va fundar Buenos Aires.
 - Núñez Cabeza de Vaca va explorar Florida, Texas i Califòrnia.
- Els nous territoris americans van quedar incorporats a la Corona de Castella:
 - Es va introduir la cultura, la religió i les lleis castellanques (van arribar clergues per dur a terme l'evangelització i funcionaris per organitzar els territoris).
 - Es van organitzar dos virregnats (nova Espanya i Perú) i es van instaurar els ajuntaments per governar les ciutats i les audiències per als afers legals.
 - A Castella es va crear el Consell d'Índies, que legislava i assessorava el rei sobre els afers americans.

Els viatges de Colom i el repartiment del Nou Món

Conquesta i expansió de l'imperi americà al segle XVI

5. La colonització de l'Amèrica espanyola

- Les terres americanes van suposar una gran font d'ingressos per a la Corona de Castella.

Els colonitzadors van exigir la concessió de propietats i riqueses:

- Les terres van ser cedides als colonitzadors mitjançant el sistema d'encomienda, que obligava els indígenes a treballar-les a canvi de protecció, aliments i instrucció religiosa.

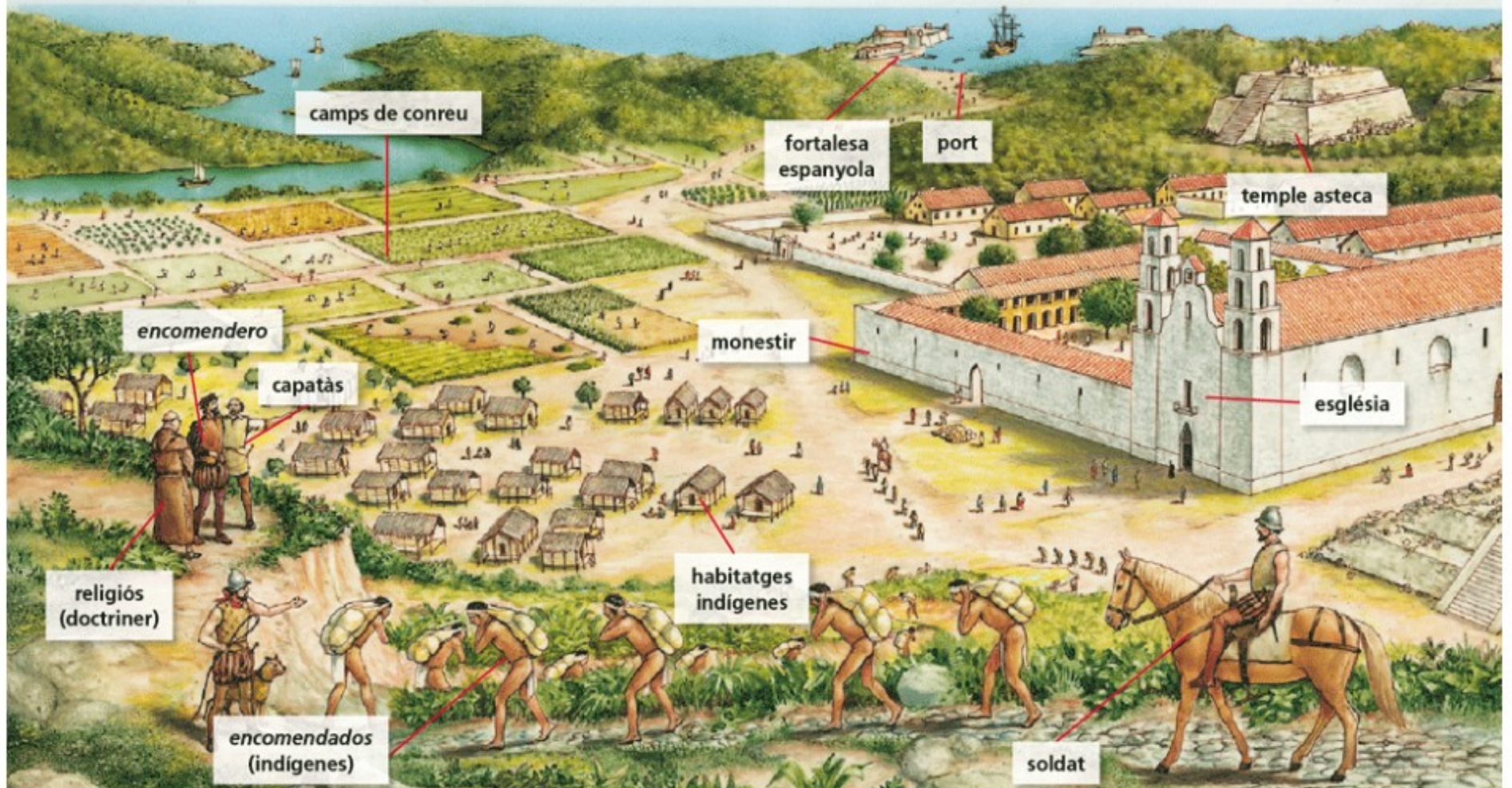
- Les mines d'or i plata van ser explotades pels colonitzadors a canvi de cedir a la Corona una cinquena part del mineral extret. Alguns indígenes eren obligats a treballarhi (mitas).

- El comerç intens amb Amèrica es realitzava en vaixells, que sortien del port de Sevilla i arribaven carregats d'or, plata i productes que no es coneixien a Europa (blat de moro, cacau).

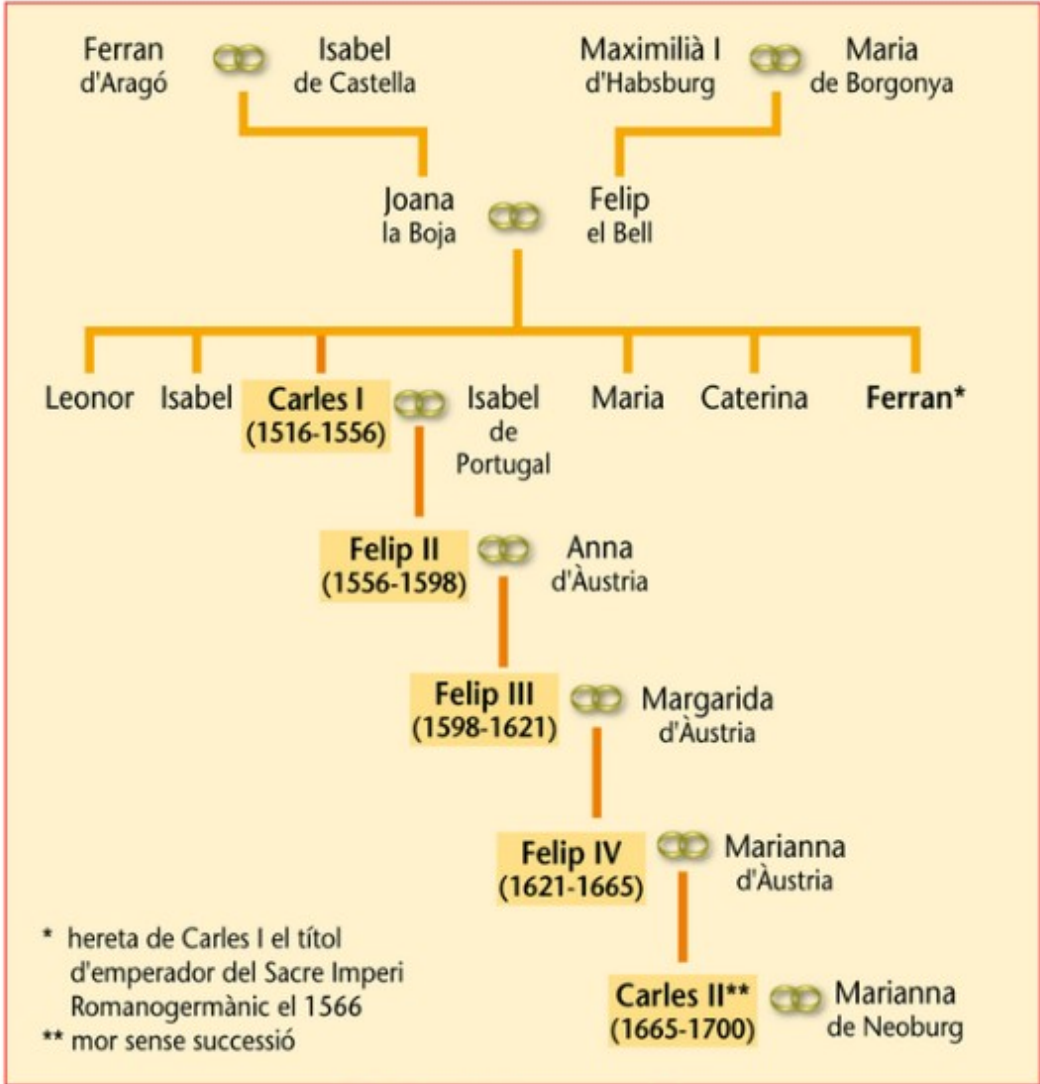
- La societat colonial estava dominada pels colonitzadors, que tenien el poder econòmic i polític. La majoria de la població estava formada per amerindis i també hi havia criolls (descendents dels colonitzadors), mestissos i negres africans (esclaus).

- La colonització va tenir greus conseqüències demogràfiques per als nadius, a causa de les malalties arribades d'Europa i dels treballs forçosos. Aquesta situació d'explotació va ser denunciada per fray Bartolomé de las Casas i regulada amb les Lleis d'Índies (1542).

ENCOMIENDAS

TEMA 12

Els Àustries espanyols

L'IMPERI DELS ÀUSTRIES

1. L'Imperi universal: Carles I (1516-1556)

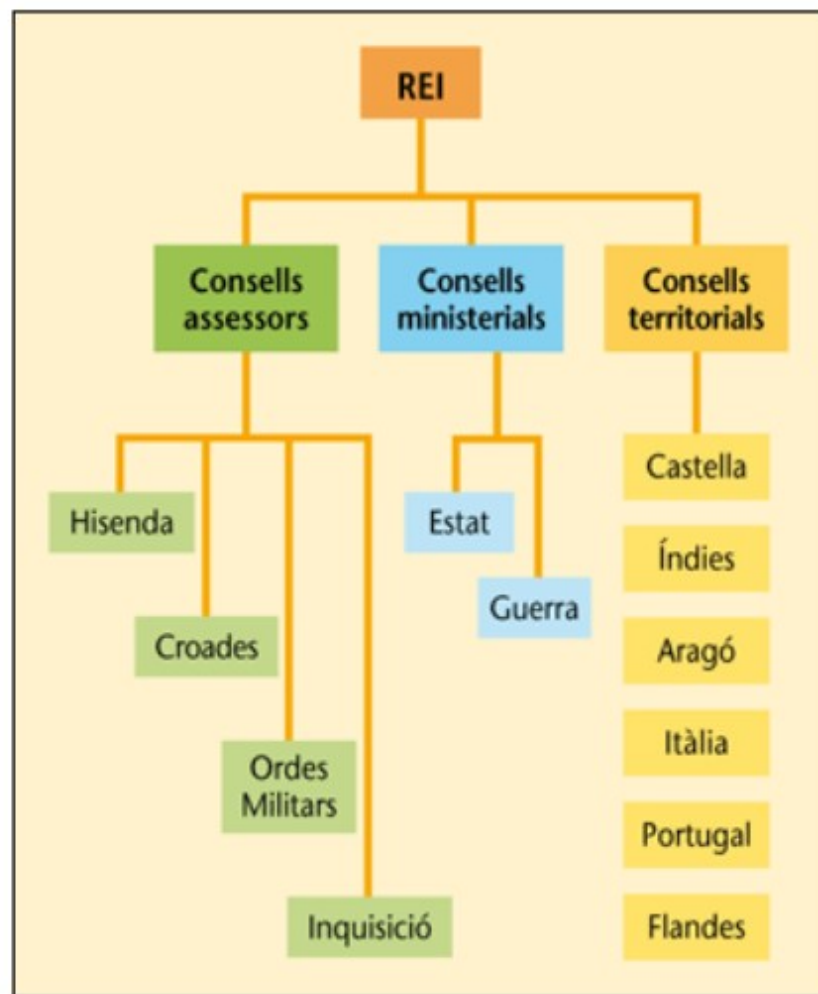
- Carles I d'Espanya i V d'Alemanya (1516-1556) va ser el primer monarca de la dinastia dels Àustria. Era fill de Joana de Castella, hereva dels Reis Catòlics, i del príncep alemany Felip d'Habsburg.
- Va rebre una gran herència: per part materna, Castella, Navarra, la Corona d'Aragó i les possessions a Amèrica i Itàlia; del seu pare, els Països Baixos, Luxemburg i el Franc Comtat; del seu avi patern, les possessions dels Habsburg i el títol d'emperador.
- Durant el seu regnat es va enfrontar a greus revoltes internes a la Península: la de les Comunitats a Castella (1520-1521), contra la política econòmica, i la de les Germanies a la Corona d'Aragó, sobretot a València i Mallorca (1521-1523).
- També va mantenir conflictes internacionals amb França, l'Imperi Turc i amb els prínceps alemanys que donaven suport a Luter (protestants) i s'oposaven a l'autoritat de l'emperador (guerres de religió).

L'imperi europeu de Carles I

2. L'Imperi hispànic: Felip II (1556-1598)

- Felip II va heretar del seu pare tots els territoris, excepte les possessions austríaques i el títol d'emperador. Per això va governar en funció dels interessos hispànics.
- Va consolidar la monarquia autoritària: va convertir Madrid en capital, va governar personalment ajudat per funcionaris (burocràcia), va reformar la institucions i va consolidar els Consells. Així mateix, durant el seu regnat, els dominis americans van assolir la màxima expansió.
- Felip II va ser un ferm defensor de l'ortodòxia catòlica i de l'esperit de la Contrareforma: va impulsar la lluita contra el protestantisme, va donar suport a la Inquisició i va perseguir els moriscos de Granada.
- Per mantenir la seva hegemonia a Europa va lluitar contra França (victòria de Saint-Quentin, 1557), l'Imperi turc (victòria de Lepant, 1571) i Anglaterra (derrota de l'Armada Invencible, 1588). El conflicte més gran va ser la rebel·lió protestant a Flandes, que va acabar en una sublevació dirigida per Guillem d'Orange, 1566.
- El seu èxit més gran va ser l'annexió de Portugal (1581), gràcies als enllaços matrimonials entre les dues famílies reials.

El sistema de consells

3. Economia i societat hispàniques al segle XVI

- Al segle XVI es va produir una gran demanda de productes agrícoles per Amèrica, que no es podia cobrir amb la producció hispànica.
- Aquesta demanda de productes va provocar escassetat, i la gran arribada d'or i plata de les mines americanes va portar a la pujada dels preus (revolució dels preus) i a la disminució del poder adquisitiu de les classes populars.
- La indústria tèxtil es va debilitar per la competència estrangera. Però el comerç va experimentar un gran desenvolupament; es va centrar en les ciutats castellanques i en els ports atlàntics, especialment el de Sevilla, que tenia el monopoli del comerç amb Amèrica.
- Al segle XVI hi va haver un creixement demogràfic, sobretot a Castella, però la població urbana continuava essent escassa.
- La societat del segle XVI seguia dominada per la noblesa i el clero, que no pagaven impostos, mentre que els no privilegiats, bàsicament pagesos, tenien nombroses obligacions. També existien grups diferenciats, com els moriscos i els jueus conversos, als quals es marginava i perseguia.

El declivi de l'imperi dels Àustries

4. El segle XVII: el declivi de l'Imperi

- A partir de Felip III, els reis van delegar el govern en validos o privats, que eren uns ministres amb plens poders.
- El regnat de Felip III (1598-1621) i el seu valido, el duc de Lerma, va ser bastant pacífic gràcies a l'absència de guerres a l'exterior. El fet més destacat va ser l'expulsió dels moriscos (1609).
- Sota Felip IV (1621-1665) i en època del seu valido, el comte-duc d'Olivares, Espanya es va involucrar en la Guerra dels Trenta Anys en defensa de l'emperador austríac i del catolicisme, i va lluitar contra França per l'hegemonia europea. Per la Pau de Westfàlia (1648) i la Pau dels Pirineus (1659) els Àustries espanyols renunciaven als seus dominis al Nord dels Països Baixos i al sud de França.
- L'intent d'Olivares d'obtenir homes i diners de la resta de la Península per aquestes guerres (Unió d'Armes) va desembocar en aixecaments (1640) a Andalusia, a Portugal, que es va independitzar, i a Catalunya.
- L'últim Àustria, Carles II (1665-1700) va representar l'ocàs de la dinastia per la seva incapacitat, la corrupció i la greu crisi econòmica i política. La seva mort sense descendència va produir un conflicte successori entre Carles d'Àustria i Felip de Borbó, el qual va vèncer finalment.

5. Crisi econòmica i social del segle XVII

- Al segle XVII es va patir una greu crisi demogràfica causada per les migracions cap a Amèrica, les guerres, l'expulsió dels moriscos i les epidèmies.
- També es va viure una profunda crisi econòmica:
 - La marxa dels moriscos i la pujada d'impostos van empitjorar l'agricultura. La ramaderia es va reduir per la sequedat de les pastures i per les guerres.
 - La competència estrangera, els impostos sobre els intercanvis i la reducció de la demanda americana van enfonsar la indústria i el comerç.
 - Les finances públiques també van empitjorar a causa de l'augment de les despeses de la Corona i de les guerres. L'Estat es va haver de declarar en bancarrota.
 - Les riqueses d'Amèrica no van estimular la producció, perquè amb elles s'aspirava a viure de rendes o a enriquir-se al nou continent.

TEMA 13

CATALUNYA DINS LA MONARQUIA HISPÀNICA (SEGLES XVI-XVII)

1. Les institucions de poder a Catalunya

- Carles I fou el primer monarca que va posseir els títols de rei de Castella i de la Corona d'Aragó. Inicià una nova monarquia, liderada des de Castella, i Catalunya, que havia perdut prosperitat econòmica, era considerada un territori perifèric.
- Catalunya tenia les institucions de govern creades per Ferran el Catòlic (virrei i Consell d'Aragó) i, a més, mantenia les seves institucions tradicionals:
 - Les corts catalanes, que van ser convocades poques vegades, cosa que va fer que el sistema administratiu i legal de Catalunya es paralitzés.
 - La Diputació del General o Generalitat, que es va convertir en l'òrgan de govern més representatiu de Catalunya.
 - Els consells, que van continuar encarregant-se del govern de les ciutats.
- Aquestes institucions es van enfrontar amb la monarquia castellana en diverses ocasions, a causa de la seva voluntat uniformitzadora. El conflicte més important es produí el 1640 amb Felip IV.

REI

ha de jurar representar
les lleis catalanes davant

**CORTS
CATALANES**

- noblesa
- clero
- municipis

VIRREI

CONSELL D'ARAGÓ

per a l'administració

per a la justícia

per a la hisenda

governador
general de
Catalunya

governador
general
del Rosselló i
la Cerdanya

Audiència
reial

Tresoreria general

Generalitat
(representació
permanent
de les corts)

veguers

veguers

mestre racional

2. Societat i economia als segles XVI i XVII

- Catalunya fou un país poc poblat durant l'Edat Moderna, bàsicament a causa de l'impacte demogràfic de les epidèmies.
- Els grups socials de la Catalunya moderna eren els següents:
 - L'alta noblesa s'emparentava i es relacionava amb la noblesa castellana, mentre la petita noblesa continuava arrelada a la terra i perdia poder.
 - La burgesia va perdre poder, sobretot com a conseqüència de la davallada del comerç mediterrani.
 - La pagesia va millorar la seva situació amb la Sentència Arbitral de Guadalupe, però alguns arrendataris o jornalers continuaren en una situació precària.
- Econòmicament, el segle XVI fou una època de davallada respecte a l'Edat Mitjana:
 - El comerç mediterrani va decaure a favor de les rutes comercials atlàntiques.
 - L'agricultura es convertí en l'activitat econòmica principal.
 - L'artesania seguia estancada en mans dels gremis.
- Al final del segle XVII, l'economia inicià la recuperació:
 - L'agricultura va millorar la producció (especialització en la vinya, rotació de cereals i lleguminoses...).
 - Algunes famílies pageses van combinar les feines agrícoles amb la indústria a domicili.
 - El comerç va remuntar gràcies a l'exportació de productes (aiguardent, oli i teixits) cap al Mediterrani i l'Atlàntic.

Les vegueries del segle XVII

Els bandolers, els pirates i els corsaris

- Un fenomen característic del món rural català a l'Edat Moderna fou el bandolerisme (grups d'homes que feien robatoris, segrestos i contraban). Va sorgir com a conseqüència de l'empobriment de Catalunya.
- També van ser freqüents els atacs i saquejos de pirates i corsaris a la costa catalana va provocar que es construïssin torres de defensa i muralles a les ciutats costaneres.

3. La revolta catalana del 1640

- La revolta catalana del 1640 fou alhora social (misèria) i política (uniformització amb les lleis i institucions castellanes).
- S'inicià l'any 1626, quan les corts catalanes van rebutjar la proposta d'aportar homes a la Unió de Armas d'Olivares. El 1635 va esclatar la guerra amb França i el rei ordenà l'allotjament dels soldats castellans a Catalunya. La tropa va cometre robatoris i abusos contra la pagesia, sotmesa a fortes càrregues fiscals.
- El 1640, els pagesos es van revoltar a Santa Coloma de Farners i es van negar a allotjar els soldats. El 7 de juny, un grup de segadors que havien anat a Barcelona es van enfrontar amb les autoritats (Corpus de Sang).
- Aprofitant la revolta, Pau Claris va proposar a França la integració de Catalunya a la seva corona. Llavors, es va iniciar una guerra amb Castella que va durar tretze anys, fins a la capitulació de Barcelona el 1652.
- La guerra entre França i Castella perdurà fins el 1659, quan es va signar la Pau dels Pirineus, per la qual Espanya lliurava a França el Rosselló i part de la Cerdanya.

